TÓTH FERENC

KISREGÉLEK

KISREGÉNYEK

Publio

Kisregélek

Tóth Ferenc

2015

Publio kiadó

Minden jog fenntartva!

Roma és Juli (avagy két mai szerelem története)

Egy motorbalesetben elhunyt férfi
emlékére, akinek ügyében máig
nem született bírói döntés.

I rész

1 fejezet

„Békét akartam: dugd be kardodat,
Vagy jöjj s mi együtt válasszuk el őket.”
(Benvolio, I fel., 1szín)

—Hogy dolgoztak ma a niggerek? – kérdi Öcsi.

—Jól – pattan a hangom válaszul a csattanó kérdésre. Láthatatlan ostorok suhognak a levegőben. – Magad is láthattad volna – folytatom –, ha kevesebbet iszol, és nem kerülöd a munkát egész nap.

—Nem tudom – hangja csuklik, a nyelve akadozik az alkoholtól –, miért pártfogolod ezeket a füstösöket? Kutyák mind! Még ráadásul fizetünk is nekik. Örülnek, ha akár öt percre is kikerülhetnek az intézetből. Elégedjenek meg azzal, amit a szemét eltakarításakor találnak.

—Ha tudnád azt, amit én – intettem meg – nem beszélnél róluk trágáran, és nem átkoznád őket anyjuktól istenükig. Hiszen az ők istenük a tied is – mondom dühösen. – Bocsánat! – javítom ki magamat – Elfelejtettem, hogy te is, mint a korod béli fiatalok többsége, ateista vagy. Úgy gondoljátok, még korai megtérni. Nehogy túl késő legyen! Bármelyik nap elüthet egy autó vagy…

—Jaj, ne! – kiáltja. Hangját elváltoztatja, két lábát keresztbe veti, mint valami szégyenlős szűzlány és olyat visít, mint aki valóban átment lányba. – „Papa, don’t preach” – énekli az egykor botrányos slágert, ami mára már közkedvelt és elfogadott annak átdolgozott formájában. Az idők és az erkölcsök változnak. Öcsi végül is eloldalog, mert legbelül érzi, ha feldühít, fizikailag is kap a fejére.

Hogy mi a vita háttere? Kik azok a füstösek, bokszosak, gádzsók, dzsipszik, azt gondolom világos, ám hogy ők lennének a niggerek is, az új. Az utóbbi megszólítással itt, a táborban találkoztam először. Munkatársaim, akik mind egy főiskolán tanulnak, nevezik így őket.

Azt hiszem, ez az első és utolsó alkalom, hogy táborszervezést vállalok. Nem mintha hálátlan feladat lenne, csupán nem nekem való. Azt mondják, jó szervezőkészségem és remek beszélőkém van, de én mindezeket kevésnek találom. A legfontosabb, amit úgy érzek, több kell, hogy legyen az

említetteknél, az a fellépés. Az a bajom, hogy túl érzékeny vagyok, mindenkire odafigyelő, más véleményére kíváncsi, mindezeknél fogva határozatlan, befolyásolható. Egy vezetőnek beképzeltnek, durvának, gőgösnek, becsmérlőnek és figyelmetlennek kell lennie, hogy munkájában sikereket érjen el. Lehet, hogy emberileg megbukik, az viszont már kit érdekel. Ezt várják tőle. Engem alaposan megkritizálnak az elengedhetetlen dolgok hiánya miatt, de nem bánom. Számomra a feddő szavak kellemesen csengenek. Egy kritika nem feltétlenül rossz, csak sok bíráló eltorzítja a jelentését szándékosan negatívumokat írva a dolgokról. Én jónak tartottam, hogy nem vagyok a mai értelemben vett vezetők legjobbika.

Kilógok az itteni szervezőgárdából is. Rá kell jönnöm, az előbbi tulajdonságok illenek rám, míg a főiskolásokra az utóbbiak. Saját szemmel kellett megtapasztalnom, amit már sokaktól hallottam, amikor volt osztálytársaikról beszéltek, akik a főiskolára felvételiztek, mégpedig azt, hogy önteltek. Lassan elszállnak maguktól, akár egy héliummal telt léggömb, mivel magyarul tanulhatnak, jobb a felszerelésük, kollégiumuk, ösztöndíjakkal és támogatásokkal pedig bőven el vannak látva. Mondják, a kutya is jó dolgában vész meg. Én nem sorakoztathatok kedvező dolgokat az oldalamra, noha szintén tanulok. Az állami intézményeket a kormány nem támogatja, vagy ha igen, eredményei elég ügyesen megbújnak. A rendszerváltás, a fiatal kormány nehézségei miatt az intézmények még nem tudnak jó, használható dolgokat felmutatni. Idegen nyelven tanulok. Annak, hogy mégis jelenlegi tanulmányaim színhelyét választottam, annak több oka van. Először is, még hiszek az állam jövőjében. Másodszor, szeretnék egy nyelvel, egy kultúrával többet tudni, megismerni, ami távol állna tőlem, ha begubóznék szülőházamba, szélesítve a kört, falumba, a közeli városba, járásbomba és egy más iránt közömbös, büszke, beképzelt és tiltakozó kisebbségi életvitelbe. Harmadszor, ha itt szeretnék maradni, jobb, ha szokom a rendszert. Külföldről nehéz visszatérni, fogadkozzanak bárhogy az innen oda járók. Majd nem tudják megszokni az itteni és az ottani színvonal közötti különbséget, a terminológiát, stb.

Kissé kínos volt, emlékszem vissza, a helyzet, amikor saját, mégis idegenek társaságába kerültem. A választógyűlésen, amelyen az ifjúsági szervezet településemen egy alszervezetet hozott létre, engem kiáltottak ki elnökévé, ami egyszerűen a tagok közötti ellenségeskedésnek volt köszönhető, és ami előirányozta, hogy egy pártatlan, érdekcsoportoktól, baráti, támogatói kör nélküli személy legyen a vezető. Csupán egy-két ismerősöm tudta, hogy nem tartozom a főiskolai körhöz. Mindenki más csak felületesen vagy látásból ismert, jó fejnek tartottak, ám ami a fő, azt hitték, valaha tanintézetükbe jártam. Nagyon meglepődtek, amikor közöltem egyetemista vagyok. Addig mindenki hangoskodott, verte a mellét, mint egy bizonyos film főhőse, viszont felszólalásom után meghúzták magukat. Azután le szerettek volna váltani, de akkor méltán érte volna őket a vád, hogy az ifjúsági szervezet, amit létrehoztak, egyáltalán nem széleskörű a kissebségi fiatalok fölé kitartott ernyőszervezet, hanem csak egy szűk, egy tanintézmény keretein belül mozgó szövetség. Ennek a szervezetnek a rendezése alatt kerül most sor erre a zenei táborra, aminek egyik szervezőjévé léptem elő azzal, hogy egy fiókszervezet elnöke vagyok.

Könnyű magyarkodni, gondoltam az utánam felszólaló kínos csend alatt, otthonos környezetben. Olyan, mint amikor valaki anyaországunkból teszi a nagyot a mi irányunkba, türelemre int bennünket, miközben már rég elfelejtette az itteni körülményeket az ottani jobblét miatt. Hasonló a helyzet bármely más állam polgárával, aki elhagyja szülőföldjét, és külföldről feszít. Jöjjön vissza! Legalább is miután karriert formált. Bezzeg szólalna meg itt idegen nyelven! Bevernék a fejét, mint ahogy az már velem megesett, beszélgetve egy barátommal. Egyszerűen csak leszólítottak minket és közölték, hogy beszéljünk emberiül, amin önzően a saját nyelvüket értették. Miután megtagadtuk a kérést, mondván, hogy az alkotmány megengedi a kisebbségeknek saját nyelvük használatát, az idegenek meglepődtek, hogy szebben beszélem az államnyelvet, mint ők, noha az nekik anyanyelvük, majd valószínűleg irigységből, hogy többet tudok náluk, saját kultúrámról nem is beszélve, megvertek minket. Nem kell asszimilálódni, csak alkalmazkodni.

Két tanintézmény régóta folyó vitáinak és harcainak kellős közepébe csöppentem azzal, hogy elfogadtam a könnyűzenei tábor szervezésében való részvétel felkérését. Sokat gondolkodtam aztán azon, hogy lemondok, de végül arra a megállapításra jutottam, hogy az nem megoldás. Ki szerettem volna puhatolni, mit akar az ellenség és megoldani a fiatalság, a jövő szétszórtságának, közös munkára képtelenségének okait.

Kezdetben nem éreztem jól magam. Leginkább az zavart, hogy senki sem volt hajlandó megjegyezni a nevemet. Láttam, a fiatalok elégedettségét szolgáltatásainkat illetően, a szervezéssel, amivel lehetővé tettük, hogy hozzánk is elérjenek énekesek és csapatok, de mire boldogságom, amikor nem volt kivel megosztanom azt. Ki kellett harcolnom a tiszteletet, el kellett felejtenem a büszkeséget, a sértődöttséget, amelyet már nem tudni, kinek a nézeteltéréséből örököltünk valamikor, még a kezdeteknél. Egyedüli nem tetszésemet az olcsó munkaerő kezelésével kapcsolatban nyilvánítottam ki. Akkor azt hittem nem én vagyok az egyedüli azzal a meggyőződéssel, hogy léteznek jó romák, mint ahogy vannak jó emberek és rosszak is a világon. Akkor viszont senki sem sietett a megsegítésemre. Noha a felfogadott srácok nem okoztak problémát, vidáman, fütyörészve dolgoztak, mint akik cseresznyét szednek, mégis kialakult pár konfliktus. Pedig ők mindent vállaltak. Nem volt elég, hogy furnérlapokból mellékhelyiségeket húztak fel, le is rombolták őket figyelembe sem véve a gondatlan használatból kifolyó állapotaikat. Arcuk a szomorúságtól torzult el, amikor el kellett pusztítaniuk saját műveiket. Egyikük megjegyzésén nagyon csodálkoztam, amely a következőképen hangzott:

—”Kár, hogy rombolni könnyebb, mint építeni!”

—Komolyan azt mondta az egyikőjük? – kétkedik egyik szervezőtársam. – A majmokon is gyakran fedezik fel az okosság jelét – csap át viccbe.

—Ha-ha-ha – nevet Öcsi, aki olyan hirtelen tűnik fel újra a sötétségből, mintha az egy óriási száj lenne, és kiköpné őt, mert ő is megundorodott tőle. Ruháján kívül az Istent megszégyenítő képmás is gyűrött, megviselt. Kár ezért a fiúért, gondolom. Izmos, magas, használható. Kívülről eddz a testén, míg belülről alkohollal rombolja. Egyszer majd összeesik, mint egy tartógerendák nélküli ház. – Az a cigány – böfögi tovább a srác – rosszabb, mint egy tanult zsidó.

Megdöbbenve látom, hogy tiszteleg, akár a nácisták. Kinek? Már csak egy, a tanaival együtt megbukott ember szellemének, aki maga is alacsony volt és tökéletlen testfelépítésű, mint azok, akiket üldözött. Követőinek, a tökéletes, szőke és magas északi embereknek vakoknak kellett lenniük, hogy nem vették benne észre a selejtet. Előttünk álló követe is csak egy üveg vodkát tud felmutatni. Vannak jó tulajdonságai, viszont ritkák és mélyen találhatóak, mint az értékes arany. Azok az emberek a legjobb fegyverek a jó ügyek kezeiben, akik egyszer megváltoznak, ismerik a rossz gyenge pontjait és megtámadják azokat. Az olyan hívő ember sem képes valakit urához vezetni, aki nem volt valamikor hitetlen, és nem tudja, milyen nehézségekkel küzd a tévelygő. Egy ember kevés Öcsit megváltoztatni, de azért kiveszem az én részemet a fiú neveléséből, mint az élet oktatóprogramjának soron következő tanára. Mielőtt megtenném, egy kedves hang megállít.

—Észrevettük, hogy te nagyon kiállsz ezekért a cigányokért?

—Nem csak „ezekért” – nézek lány csillogó szemébe, amit akkor a tábortűz fényének tulajdonítottam, nem az érdeklődésnek. – Általában mindenkiért, aki ember. Még azután is egy ideig, ha becsap. Viszont amikor valaki nem akar változni, leveszem arról a kezem.

—Ez túl szép, hogy igaz legyen, Gábor!

Tudja a nevem, örvendek. Ők ismerik egymást, annak ellenére, hogy sokan vannak. Egynek

nehezebb többet megjegyezni, mint ellenkezőleg.

—Szerinted nem túlzás – folytatta Ági –, hogy az étel mellé pluszban fizetünk még nekik, mint egy napszámosnak? Elég lesz, ha kapnak egy kevéske dinnyét cigaretta helyett.

—Te elvégeznéd azt a munkát, amit ők? – szögezem neki a kérdést.

—Nem! – tiltakozik. – Viszont…

—Viszont mi? – szakítom félbe – Akinek a lehetőségei megengedik, hogy emberséges legyen, az legyen az. A költségvetésünk, gondolom, lehetővé teszi, hogy mi is jót tegyünk. Sőt jövőre már biztonsági őröket is fogadhatunk, és nem nekünk kell kiállni a töltésekre, hogy a potyázók, akik nem vesznek jegyet, ne szökhessenek be a szabadtérire. Továbbá – folytatom, amint egy palack széttörésével járó csörömpölés és Öcsi „üres” felkiáltása eszembe juttatja azt, amit már jó ideje javasolni akartam, és amiben minden embernél előforduló ideiglenes amnéziák mindezidáig megakadályoztak. – Meg kellene tiltani az üveges italok behozatalát, mivel folyton csak összetörik őket, kellemetlenné téve a táncolást. Noha ez nem egy egyházi tábor, a hangulatkeltéshez elég a sör is.

—Remek! – lelkesedik Ági. Úgy érzem, az ő bizalmát egyszer és mindörökre megnyertem. – Mégis – tér vissza a lány a faji kérdéshez –, miért nem süllyednek a… a romák – gondolkodik a helyes szóhasználaton, ami már jó jel – a te szemedben, mint az átlagéban?

—Egy, a falumban pár évvel ezelőtt történt eset változtatta meg a róluk addig alkotott véleményemet.

—Elmondod?

—Inkább egy viccet. Ne?

—Nem – felelik többen is.

—Rendben van – adom meg magam. – Okuljatok ti is belőle.

Hirtelen a figyelem központjába kerülök. Még a sugdolódzások is megszakadnak.

—Tudjátok – kezdek bele –, bár honnan is tudnátok – javítok – a faluba, ahol élek, körülbelül két éve költözött be az első romacsalád.

—Szerencsések vagytok – vág közbe valaki, derültséget okozva, ami valamelyest az én hangulatomat is feloldja.

—Mindazonáltal szülőfalum rövid múltra tekint vissza. Megközelítőleg ötszáz lakosa van. Tulajdonképpen az első roma pár, amin megtört az ottaniak jeges ellenállása, valójában a második volt. Végül is – kavarom a dolgokat, nem mozogva még elég otthonosan a mesélés művészetében – csak egyikőjük volt színes bőrű, míg a másik hófehér, a télből visszamaradt hóvirág, akit óvni kellett a szokatlanul erős naptól is. Bár ha jobban belegondolunk, a fehér is szín, és valakiknek mi tűnünk furcsáknak.

Lassan belejövök, örvendek, és tovább folytatom:

—Az első nálunk megjelenő család vásárolt egy házat, amiben csupán két hétig lakhatott, majd elkergették őket.

—Miért zavarták el őket? – érdeklődnek mindenünnen.

—Sorjában! – csillapítom le a közönséget. – Engedjétek, hogy elmeséljem, bár a történet egyáltalán nem meseszép. Azért űzték el őket, mert loptak. Lepedőket.

—Csak lepedőket?

—Igen. Kizárólag lepedőket. Akkor még érthetetlen volt az eltűnések oka. Az emberek azonnal egy következtetésre jutottak és elhatározták, hogy elzavarják a feltételezett elkövetőket. Ki ütött elsőnek? A polgármester sem volt képes eldönteni, mivel az összesereglett emberek mindegyike magára vállalta dicső tettet, és a hivatalnok állt az igazság római istennőjéhez hasonló pozitúrában, felemelt két karral, amikor azok üresek voltak, akár egy szobor barbár csonkítás után. A falu első ember amúgy is még igen fiatal volt munkaköre betöltéséhez. Attól a naptól kezdve gyűlölték nálunk a romákat, akik a szomszédos falvakból még portékáik árulását sem vállalták mifelénk, nem hogy lopni támadt volna kedvük.

Amint mondom, ki nem állhatták a romákat, mígnem valami történt.

2. fejezet

„Fáklyát nekem. Én nem tudok bokázni.
Sötét vagyok, inkább világítok.”
(Romeo, I fel., 4.szín)

Egy álmosító és fulladt nyári napon vette kezdetét a vég. Olyan meleg volt, ami errefelé ritkaságszámba megy, viszont annál inkább jellemző a dél-európai országokra. Még a szél sem lebbent, állat annál is kevésbé. Az ég szép, tiszta kék volt, akár egy hegyi tó, ám bármennyire lehetett is mélyre látni benne, abban egy élőlény nem tűnt volna fel. Az időjárás nem hagyta magát naptárba skatulyázni. Az ősz kezdetén jártunk, de nyári meleg volt, mintha az elmúló félben lévő évszak rúgna még egy utolsót, vonaglana, és a végsőt, de annál nagyobbat lehelné ki, mint a haldoklók. Már a bárányfelhők visszatérése is várható volt a hegyekből, ahol legeltek.

Minden csendes volt, illetve csak majdnem. Ott, ahol a legelőt egy folyó szelte ketté, hangok ütötték meg az arra tévedő fülét, ami határozott zajongás volt, nem siklótól vagy vadkacsától származó neszezés. Mintha valami csörtetett volna a nádasban. Talán csuka veti bele magát a szárazföldről a vízbe? Ugyan! Az ember az, aki ilyenkor bánja, hogy otthagyta a hűsítő vizet – ha hinni lehet az evolúciónak – és vágyik vissza. Egyébként, ha már a víznél tartok, tisztát öntök a pohárba, nem beszélek rébuszokban. A lárma oka egy csapat kreol bőrű, fiatal srácokból álló társaság fürdőzése. Jó ideje áztatták már bőreiket, de ha sötét színüktől igyekeztek volna megszabadulni, azzal hiába próbálkoztak, mert a pigmentek nem oldódnak. Még csak nem is a nap égette le őket, hogy felső hámrétegüket levedlenék, akár a kígyók. Egyszerűen romáknak születtek és belenyugodtak, hogy nem tudták megállapítani, mikor tiszták. A biztonság kedvéért hosszúra tervezték az ejtőzést. A disznó is gyakran fürdik, mégsem tiszta állat. A fürdőzés valós oka a lógás. A már említett déli országokban szokás két órát pihenni ebéd után. Bizony, jobban is ismerhette volna a cigányokat az a gazda, aki ebédet hozott ki nekik. A romáknak tele hassal sohasem akaródzik dolgozni. Ha van pénzük, nem gyűjtögetnek, hanem egy jót lakmároznak és jól élnek, ameddig tart a

készlet. A munkaadó is átkozódva hagyta embereinket a folyónál alig egy félórája.

Egy legény volt csak talpon, a vízparton felöltözve, szárazon. A fiú a határt pásztázta, szemének kirakatából kemény tekintet volt kivehető és mintha ott is lett volna, ahová nézett, mert képzelete szárnyakat adott neki. Szinte kezei közt érezte a munka végét, legalább is erősen ökölbe gyűrte azokat. A keleti emberek a déliekkel ellentétben ebédidő után is dolgoznak. A szorgoskodókat figyelő fiú is különbözött társaitól: külsőleg annyiban, hogy bőrszíne világosabb volt. Izmai munkától, mintsem sportolástól edződtek. Talán beteg volt, hogy elütött lusta társaitól? Hiszen olyan sápadt, fehér, mint aki rosszul van. A vízben pancsolók viszont csak általánosan érdeklődtek iránta, mint egymás iránt szoktak. Megszokták már a színét és elfogadták, fattyúnak sem csúfolták suhanckoruk óta.

„—Gyere bí, testvír!” – szólították meg a fürdőzők közül többen is az ácsorgót a romák jellegzetes dialektusán és dallamos hanghordozásán.

„—Naon jó a ví-í-íz!”

„—Nem tehetem – jelentette ki az újonnan érkezett. – Még sok a dolgom.”

„—Ugyán má, cimborá! – szólalt meg akkor egyvalaki sok közül. A cigányfiú kimászott a vízből és barátja mellé telepedett. – Gyere bí, me ku…ku…kujó á víz.”

„—Mondtam már, Mekujó, hogy nem tehetem. Inkább beszélgessünk.”

„—Én? Dumáják? Tudod té azt, Roma, hogy nem kenyerem a beszíd” – heveskedett a beszédpartner, aki látszólag csupán kis bajsza különböztetett meg barátjától. Egyformák mind, gondolhatná egy kívülálló, mint a kínaiak. Legbelül azonban mindenki más. Roma például sokkal szebben beszélt társánál és kulturáltabb volt.

„—Ami a duma szót illeti – folytatta a fent nevezett –, azt tőlünk vették kölcsön a fehér emberek. Hasonlóképpen a csaj megnevezést. Legyél büszke rá! A mi kultúránk is gazdag.”

„—Há ilyen okos vágy, fundálj ki nekem egy másik nevet. Nem teccik á Merkujó.”

„—Sajnos már késő – nevetett Roma – Már rajtad ragadt. Nem kellett volna káromkodnod. Akkor nem vesszük észre, hogy dadogsz, amikor csúnya szavakat akarsz kimondani. Legbelül, tudatalattidban te sem akarsz trágárkodni. Olyankor olyan muris vagy.”

„—Muris, mi? – színlelt sértődékenységet a roma, de ő szintén olyan volt, mint a többiek: lepergett róla a feddés – Té is murisán gágyogsz, hallod-é? Nagyon eltanutá azoktú a sápadtáktú.”

Roma bosszúsan leintette, viszont még nem adta fel, hogy szót értsen gyerekkori barátjával.

„—Semmi sem ragadt rám ott, amit nem akartam volna – felelte. – Hidd el, nagyon jó hely az!”

„—Csak nem mágá á kanaan” – tátotta el a száját Merkujó.

„—Bizony az, bölcs próféta! – csettintett műveltebb barátja. – Látod? Még ha nehezen is mondasz keveset, mindaz okossággal van tele. Ha pap lennél, gyülekezeted öt percig emésztené mondataidat, amilyen velősek.”

„—Ná, já! Húzta ki magát a megdicsért roma. – Mongy é mindent!”

„—Tegnap jöttem át a határon – kapott Roma a lelkesedésen –, és sok pénzt hoztam haza. Egy

hónap hosszú idő, de megérte. Veszek magamnak egy motorbiciklit, hogy többé ne keljen stoppolnom odafele menet.”

„–Té megőrüté? – sopánkodott Merkujó. – Csak nem trógerótá? Szígyed mágád! Inkább csórelné á kukoricásbán! Kockázátos biznisz, de kínyelmes.”

„—Az nem élet – okítgatta Roma. – Az minden, csak nem élet. Tudod, drága barátom – veregette meg társa vállát a beszélő –, nem bánnám, ha csupán annyi eszem lenne, mint egy kutyának. Nem lenne semmim, ám annak a semminek a hiánya sem fájna, mert nem fognám fel, nem lennék a tudatában. Érted, miről beszélek? Az én értelmem viszont egyre feljebb akar törni, mert úgy érzi, többre képes.”

„—Á templomok egerei gázdágábbák nálunknál, oly jó megy az egyháznák mostánság.”

„—Úgy döntöttem, Merkujó, drága, édes, egyetlenegy barátom, hogy dolgozni fogok, és a semmit valamivé teszem.

„—A többhöz több köll – kotyogott közbe Merkujó. – Látom én a gázdágokát.”

„—Embere válogatja, kedves Merkujó, embere válogatja.”

„—Visszhang ván, vágy má jó i… isten folyik itt.”

„—Egyszerűen elkalandoztam – tért magához Roma. Lassan a barátja felé fordult. – Szeretném, ha jönnél velem dolgozni.”

„—A má nem! – tiltakozott Merkujó. – Nem ettem ín meszet.”

„—Mi a bajod? Nyugalom! Hallgass végig! Tudom, hogy veled értelmesen is beszélhetek, te meg a többiekkel. Szeretném, ha mások is jönnének.”

„—Nem lenne kevesebb hásznod, Romá?” – Ahogy Merkujó barátjára nézett sunyi, ravasz, mindamellett ártatlan szemeivel, mosolygásra késztette a másikat.

„—Ne légy irigy! – nevetett a kérdezett.”

„—Té mír csinálod? Mámint mír törődsz velünk?” – érdeklődött Merkujó.

„—A becsületért! – hangzott a válasz. – A szégyen és az átkok elkerülése végett, amit nap mint nap elszenvedünk, feltéve, hogy van-e még szégyenérzetünk és nem hittük el magunk is , hogy minden ellenünk szóló vád igaz.”

„—Hiszen á fehírek megvetnek minket!”

„—Mi adunk rá okot. Elmondom neked, milyen látvány tárult elém odakint, ahonnan nemrég jöttem. Abban a városban, ahol munkát vállaltam, a legszegényebb románnak is autója van. Tanulatlan taplóként kerültem oda, viszont ma már írni és olvasni tudok. Beszédem elviselhetőbb lett. Ott emberszámba vettek, mert ember akartam lenni, és nem sajnáltattam magam. Nekünk kell bizonyítanunk, mert nem lesznek örökké koldulás. Kemény vallási fordulat érezhető nálunk. Az emberek nem adakoznak már az utcán. A lakosság inkább az egyházak perselyeibe dobja, hogy azok hasznosítsák azt. Abból persze vagy látunk valamit, vagy nem. Úgy gondolják, egyre többen vannak a kéregetők a könnyű kereset reményében. Ti is kéregettek, aztán cigarettát vesztek belőle. Mit gondolsz? Nem döbbent ez meg másokat? A kormány is helyesli a programot, annak érdekében, hogy

felszámolja a problémát. Érted?”

„—Ászem.”

„—Sietnünk kell, mert a szomszédos országok szintén lépni szándékoznak a feketemunka ellen. Kedvezménytörvényt akarnak elfogadtatni.”

„—A csák jó, nem?” – csillant fel Mekujó szeme.

„—Nem. Egyáltalán nem jó – csattant fel Roma. – Ki akarják szúrni a szemünket a három hónapos munkavállalási lehetőséggel, amit a törvény évenként engedélyez. A fél Kárpátalja Magyarországból él. Járásunk azért áll úgy-ahogy normális szinten, mert a határ mellett élünk és átjárunk dolgozni a nagyobb fizetség reményében. Az ottani vállalkozóknak is kell az olcsó munkaerő. A törvény a legrosszabb, ami jöhet. Én elítélem, és pesszimistán állok hozzá. Azzal, hogy a gyerekes anyáknak löknek évi húszezret, amikor férjeiket megfosztják havi hetvenezertől, kegyetlenséget követnek el. Talpra kell állnunk! A krumplit, amit kéregetünk, el kell vetnünk és nem mind felélnünk. Tavasszal se kerüljük a házakat, amikor csak munkát tudnak kínálni nekünk, és nem húst a disznóvágásokból. Nézd ezt a fürdőző társaságot! – Roma karjait maga elé tárta. – Ha közülük egy is rosszat tesz, mindnyájunkról, nem viccelek, valamenyiünkről, kivétel nélkül egy negatív vélemény alakul ki. Ezt a munkahelyemen verték belénk, ahol nem volt, tiltva az ivás, de a lelkiismeretünkre bízták a cég jövőjét. Egyedül mi tehetünk arról, hogy rossz hírünk van, megaláznak, vagy elkerülnek minket. Egyházi intézmények végzősei hoznak így szégyent volt tanintézményeikre igen gyakran, amikor az életbe kikerülve dorbézolnak.”

Merkujó hallgatagságba burkolózott a lelki fröccs után. A nagy melegben is végigfutott hátán a hideg. Végül is nagy nehezen megszólalt:

„—Ki vóná áz, áki itt főkárolná minket? Ki tánít meg minket a betűk vetésére, májd árátásárá?” – kétkedett.

„—Én is gondolkodtam ezen, barátom. Úgy döntöttem, felkeresem a szomszéd falu papját…”

„—Atta Lőrinc Gyulát?”

„—Igen. Megkérném, oktasson nálunk. Minket már nem is tanítana, de pénzünkért gyermekeinket talán igen. Mit szólsz hozzá?”

„—Elfoglált ember á! – intette le Merkujó a hallottakat, eleve kudarcra ítélve az egészet. – Mellesleg orvos is ü ott. Ázt mondják, meg is isszá mostánság a pohár borát! Egy fecser! Olyan e, mint amikor nágyápám elment a fogovoshoz, és áz a hentes egyik kezível bágózott, á másikkál meg vizsgálódott.”